

Državni izpitni center

M 0 7 2 5 6 1 1 2

JESENSKI ROK

UMETNOSTNA ZGODOVINA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Četrtek, 30. avgust 2007

SPLOŠNA MATURA

1. IKONOGRAFIJA

- A) Slika 1: zgodnjekrščanska umetnost,
slika 2: karolinška in romanska umetnost oz. visoki srednji vek,
slika 3: gotika oz. pozni srednji vek

Dve navedbi za 1 točko

- B) Majestas Domini (Slava Gospodova, Kristus v slavi, Kristus v mandorli).

1 točka

- C) Gotika, pozni srednji vek.

1 točka

- D) Kranjski prezbitarij je za slovenski prostor značilen ikonografski program poslikave kora, ki ponazarja nebesa oziroma nebeški Jeruzalem. Ključne vsebinske prvine so: Kristus v mandorli, simboli evangelistov, angeli (lahko tudi angeli muzikanti), svetniki, lahko tudi Marija z Detetom.

1 točka

- E) Sveta nedelja, motiv kaže stoječega, frontalno upodobljenega Kristusa s poudarjenimi ranami. Okrog njega so orodja mučenja in upodobitve del, ki so prepovedana ob nedeljah (različna težka dela in neprimerne zabave ...).

1 točka za pravilno poimenovanje, 2 točki za poimenovanje in razlago vsebine

2. UMETNOST VISOKIH KULTUR

- A) Vzdolžni tloris, monumentalni vhod s pilonoma, odprto stebrno dvorišče se odpre v pokrito stebriščno dvorano, na koncu je najsvetejši prostor, v katerem je kip boga; templji so prebivališče bogov (obredni in mrtvaški) in prostor njihovega čaščenja.

Tri navedbe za 1 točko

- B) Zigurat; terasasti stolp z zunanjim stopniščem, grajen iz opeke; verski namen in kot opazovalnica – nebesnih teles in okolice.

1 točka

- C) a) Upodobitev vladarjev – čaščenje in povečevanje njihove moči.

1 točka

- b) Toge upodobitve, tipiziranje potez, ni gibanja, statičnost ...

Tri navedbe za 1 točko

- D) Asirci; stvarne upodobitve boja, velikokrat z vozmi in različno bojno opremo ter lov na živali – zelo znana upodobitev je Asurbanipalov lov levov, čaščenje vladarjev, daritve bogovom ...

1 točka

- E) Ištarina vrata; reliefne upodobitve bajeslovnih živali – plitvi relief, položena oz. glazirana opeka je v prepletu modre in oranžne barve ustvarila slikovit kiparski okras.

1 točka

3. GRŠKO KIPARSTVO

- A) Partenon; metope, timpanon, notranji friz
1 točka
- B) Fidija; Panatenajska procesija v čast boginji Ateni
1 točka
- C) Klasično obdobje grške umetnosti; lepotni kanon v kiparstvu, upodabljanje golih moških figur – bogov, športnikov, harmonični proporci, skladnost telesa, kontrapost, telesa v gibanju, plastična zaobljenost oz. realistično oblikovanje telesnosti ...
1 točka
- D) Slika 3 – Miron: Metalec diska; slika 4 – Poliklet: Kopjenosec
1 točka
- E) Helenizem, Laokontova skupina
1 točka
- F) Laokontova skupina; motiv izhaja s konca trojanske vojne: svečenik Laokoon je Trojance svaril pred grškim »darilom«, velikanskim lesenim konjem; a ker je Apolon iz morja poslal kače, ki so napadle Laokoon in njegova sinova, je bilo za Trojance to znamenje, da Laokoon nima prav; upodobljen je najbolj dramatični trenutek, ko se svečenik bojuje za življenje.
1 točka

4. SLOVENSKA GOTSKA ARHITEKTURA

- A) Kostanjeviška samostanska cerkev.
1 točka
- B) Barok.
1 točka
- C) Zunanji oporniki, šilasti loki, križnorebrasti obok, krogovičevje, šilasta okna ...
Štiri navedbe za 1 točko
- D) Sedilje, celjski oltar, parlerjanske konzole.
Dve navedbi za 1 točko
- E) Dvoranska cerkev.
1 točka
- F) Velik, zračen, na novo koncipiran dvoranski prostor, vse tri ladje so enako visoke in enako široke ...
Dve navedbi za 1 točko

Zaradi napake v slikovnem gradivu se vsem kandidatom, ki so reševali to nalogo, prizna vseh 6 točk.

5. PREPOZNAVANJE UMETNIKA

- A) Umetnik: Leonardo da Vinci,
dela: 1. Mona Liza, 2. Sv. Ana Samotretja, 3. Marija v votlini.
Ime umetnika in vsaj dva naslova slik za 1 točko
- B) Visoka renesansa, Rafael, Michelangelo, Giorgione, Tizian.
Opredelitev obdobja in vsaj dva umetnika za 1 točko
- C) Simetričnost in uravnoteženost, uporaba zlatega reza v kompozicijskih shemah, trikotniška oziroma piramidalna kompozicija.
Dve navedbi za 1 točko
- D) Portret, zaradi humanističnega zanimanja za človeka, študija človeške narave, želje bogatih mecenov po reprezentativnih upodobitvah ...
Obe navedbi za 1 točko
- E) Sv. Ana Samotretja; sv. Ana (Marijina mati), Marija, Jezus.
Obe navedbi za 1 točko
- F) Mehanika, strojništvo, inženirska tehnika, optika, hidravlika, znanstvena anatomija ...
Tri navedbe za 1 točko

6. MANIERIZEM

- A) Beseda manierizem izhaja iz besedice maniera – način slikanja, to je poseben način izražanja nekega umetnika. V tem primeru imamo tudi bella maniera – lep način slikanja. Z besedico označujemo nenaravno, izumetničeno umetnost, intelektualno zastavljeno slikarjevo umetniško potezo. To je oznaka za samostojen stil z lastnimi zakonitostmi in vrednotami. 16. stoletje je stoletje nastanka manierizma.
Oba odgovora 1 točka
- B) Ponavljanje in kopičenje enakih arhitekturnih členov, razsrediščenost in beg v prostor, poudarjanje pomena notranjosti in zanemarjanje zunanosti – dvoriščna fasada je pomembnejša od pravega pročelja, hotena atektonska gradnja ...
Dve navedbi za 1 točko
- C) Figura serpentinata, disproporcionalnost v poustvarjanju teles, zapletene intelektualne kompozicije, negotovo gibanje ...
Dve navedbi za 1 točko
- D) Slika 1: Laokoontova smrt
Slika 4: Ugrabitev Sabink
Slika 5: Perzej z Meduzino glavo
Tri navedbe za 1 točko
- E) Ljubenzen je varljiva (Venera in Kupido varata drug drugega, saj si med poljubi skušata ukrasti atribute), njene sladkosti so minljive, lepota in radost sta kratkega veka (Kronos grozeče vdira v navidezno ljubezensko idilo). Čas slej ko prej izbriše vse sladkosti; misliti drugače je norost in plačilo zanjo je obup. Ljubezen je prevara.
(1 točka)
- F) Vsebinska analiza: Tintoretto dogodek postavi v gostilniško okolje in mu dá skorajda žanrsko naravo. Med naključnimi obiskovalci in gostilniško služinčadjo se znajde 12 apostolov s Kristusom. Le svetniški sij jih ločijo od drugih akterjev.
Oblikovna analiza: Oblikovno slika nima središča, prostor se izgublja v daljavi, miza je postavljena diagonalno, ni reda in simetrije, ampak neuravnoteženost, dinamičnost, nevrotično gibanje ... Različni viri svetlobe sliko še dodatno zapletejo, poudarijo notranje dvome, razklanost ...
Oba pravilna odgovora za 1 točko

7. BAROČNO KIPARSTVO NA SLOVENSKEM

- A) Francesco Robba, slike 1, 3, (4 ni treba, to je detajl slike 3), 6.
Vsi odgovori za 1 točko.
- B) Virtuoznost v obdelavi marmorja – marmor je ponekod stanjššan do prosojnosti, lahkotnost v postavitvi figur, posebna duhovna napetost figur, značilna ostro geometrizirana draperija, celovite kiparsko-arhitekturne zasnove, osebna predelava beneških vzorov, zelo osebna interpretacija baročnega gibanja.
Tri navedbe za 1 točko
- C) Jožef Straub, Kužno znamenje v Mariboru.
Tri navedbe za 1 točko
- D) Različna izhodišča: kranjski barok nastane pod vplivom italijanskega baroka, štajerski barok pa pod vplivom kiparstva Avstrije, Gradca; praviloma različna uporaba kiparskega materiala, Štajerska: pozlačen les, kranjska: marmor; različno oblikovanje figur, Štajerska: vitkejše, spotegnjene figure, preveva jih nemir, polne so teatraličnega nadiha, kranjska: monumentalne, voluminozne, tektonske figure.
Dve navedbi za 1 točko
- E) Tabernakeljski tip oltarja; to sta angela adoranta, ki častita sv. Rešnje telo.
Tri navedbe za 1 točko
- F) Portal, atlanta.
Dva odgovora za 1 točko

8. UMETNOST 19. STOLETJA

- A) Slika 1 – neoklasicizem, slika 2 – historični slog, slika 3 – secesija
Tri navedbe za 1 točko
- B) Secesijska arhitektura se želi odcepiti od prevladujoče historično zaznamovane arhitekture. Ustvarijo nov slog, ki temelji na novih ornamentalnih vzorcih: na vegetabilni in geometrijski ornamentiki. Značilni sta uporaba novih materialov: steklo, železo, keramika in posebna barvna skala (zlata, zelena, bela ...).
Tri navedbe za 1 točko
- C) Bidermajer je v prvi vrsti kulturnozgodovinski pojem, ki ponazarja odnos do življenja. To je obdobje, ki zaznamuje čas med restavracijo leta 1815 in revolucijo leta 1848. To je konzervativno obdobje lažnih družinskih vrednot in meščanske idile. Središče celotnega dogajanja je meščanski salon z vso opremo – tipično pohištvo, blago cvetličnih vzorcev, značilen nakit, šopki ... Slikarstvo je omejeno na idealizirane, sentimentalno zaznamovane portrete tega časa in na idealizirane krajine ... Obdobje je geografsko značilno za Srednjo Evropo.
1 točka
- D) Prevladujeta krajina (slika 4 v barvni prilogi) in portret (slika 8 v barvni prilogi).
Vse navedbe za 1 točko
- E) Pogreb v Ornansu.
Slikar naslika emocionalno intenziven dogodek hladno, neprizadeto, kot vsakdanje, žanrsko dogajanje. Barvna skala je umirjena, zadržana, temnih, rjavo črnih barvnih tonov. Figure na sliki so upodobljene zelo realistično, na sliki je okoli 50 portretov Courbetovih sovaščanov iz vasi Ornans.
Dve navedbi za 1 točko
- F) Sliki 6 (Jakopič) in 7 (Monet) v barvni prilogi.
Zanimalo ju je spreminjanje svetlobe in luči na istem predmetu, želela sta ujeti spreminjajočo se atmosfero.
Vse navedbe za 1 točko

9. UMETNOST 20. STOLETJA

- A) Sliki 9 in 13 v barvni prilogi.
Abstraktni ekspresionizem je oblika umetnosti, kjer umetnik izrazi samega sebe skozi obliko in barvo. To je oblika nereprezentativne in neobjektivne umetnosti, se pravi, da ne predstavlja nobenega določenega objekta. Razvila se je v ZDA po drugi svetovni vojni, glavno središče pa je New York.
Vse navedbe za 1 točko
- B) Jackson Pollock, dripping – slikarska metoda, pri kateri je v ritmičnih, zavestno kontroliranih nihanjih iz situ podobne posode ali s spontanimi kretnjami vlival in kapal barvo na platno.
Dve navedbi za 1 točko
- C) Optična umetnost – slika 12 v barvni prilogi.
Minimalizem – slika 11 v barvni prilogi.
Pop art – slika 10 v barvni prilogi.
Tri pravilne navedbe za 1 točko
- D) Smer v slikarstvu in kiparstvu, ki se je začela razvijati približno leta 1960 v ZDA in se nato razširila tudi v Evropo. Prizadeva si za čimbolj objektivno in neestetsko soočenje z banalno vsakdanjo resničnostjo potrošniških dobrin, izdelkov zabaviščne industrije, reklam. Daje prednost kolažem, montažam, fotografiji, časopisnim izrezkom, vse to s satiričnim ali kritičnim namenom ali zato, da bi šokirala gledalce;
Andy Warhol ali Roy Lichtenstein, Jasper Johns, George Segal ...
Vse navedbe za 1 točko
- E) Henry Moore; vnesel je organsko občutene okraske, s prostorom vsestransko povezane – soočanje polnih in praznih oblik, vključevanje notranjega prostora, težnja k abstrakciji, arhaično učinkujoči liki, pogosto z arhetipsko simboliko.
Vse navedbe za 1 točko
- F) Mobile.
1 točka